

Голос із батьківської сторони

Художня творчість Григорія Макаровича Ткаченка, журналіста за професією та поета за покликом серця, посідає помітне місце на літературній карті нашого краю. Протягом останніх років із-під пера поважного за віком і молодою душею автора вийшло кілька книг, які представляють його творчий набуток: повісті, оповідання, новели, драматичні поеми, вірші, пісні, бувальщини та присвяти. Художньо осмислюючи в цих, різних за жанрами творах, реалії доби ХХ та початку ХХІ століть, автор утверджує найважливіші засади християнської моралі: взаєморозуміння, милосердя, любов до ближнього й гостро засуджує духовне браконьєрство, прагматизм новоспечених яничарів, які з'явилися в Україні за останні 18 років. Усі книги об'єднує ідея державності, високого духовного потенціалу народу України, що дає підстави бути їй у контексті не тільки європейської, а й світової цивілізації.

П'ять розділів збірки поезій «Мелодії яблуневого саду», шостої книжки Г. Ткаченка, – це відлуння незабутніх років та їхніх життєвих реалій, які й нині хвилюють серце поета. Це знову ж таки художнє, а б сказав, філософське дослідження суворой дійсності, життєвих і суспільних катаклізмів, які випали на долю автора книги та його покоління. Зазначимо, що Григорій Ткаченко народився в грізному 1941 році. Післявоєнні роки, холод і голод, що постійно супроводжували дітей війни, хіба не залишили сліди в пам'яті й серці майбутнього письменника? А тому й поетичні твори нової книги – це художнє відтворення та осмислення різних аспектів доби, її морально-етичних чинників, крізь призму яких автор простежує духовні терени свого роду й українського народу. Його художній світ, підтверджує книга, невід'ємно пов'язаний із духовними джерелами рідного поліського краю – Брусилівщиною. Символічний образ яблуневого саду, винесений у назву книги, засвідчує про глибоке закорінення письменника в отчу землю, а її колись чисті джерела, замулені нині чорнобильською трагедією, продовжують жити творчу силу автора.

Глибокою синівською любов'ю до найрідніших людей – батька, матері, діда, прадіда, історичною пам'яттю до духовних основ народу проникнуті рядки віршів першого розділу збірки поезій «Яблука з дідового саду». В однойменному вірші йдеться про козацькі корені авторового родоводу, про духовний спадок, залишений старшим поколінням своїм нащадкам, який застерігає їх від втрати людської гідності й честі, спонукає до продовження родинних традицій:

Дід пішов – у травень золотий,

Як дерева
 цвітом умивалися.
Що гадати? Він – один із тих,
Що в житті ніколи не ламалися.

Яблука із дідового саду...
Гупають у пам'ять
 не без ладу...
Стукають і лащатся до мене –
Золотаві, розові, черлені.
Людам добрим подарую їх
З приязні
 і дуже щирим задумом –
Дід лишив це в яблуках своїх...
Ми до його саду – свій посадимо!

У низці поезій, зокрема «Десь ім'я його сяє на плитах»,
«Благословенна батькова сорочка», «Чому сумують колоски»,
«Косарський генерал», автор звертається до образів батька, який
загинув у вирі війни, та матері, яка обігрівала сердечним
материнським теплом дітей-сиріт.

Ці образи постійно живуть у пам'яті та серці сина й
залишаються його духовними наставниками в житті:

Десь ім'я його сяє на плитах...
Моє ж серце не злізе з ножа:
Пам'ятатиму батькову
 кров пролиту,
Пам'ятатиму, наче молитву,
Навіть там, де чорніє межа.
Розкажу своїм дітям і внукам,
Як живе все палила війна,
Як не хочеться вірити
 вічним розлукам...
Бо яка ж то невигойна мука –
Бачити батька тільки у снах.

Гнівню таврує Г. Ткаченко сучасних духовних браконьєрів,
нуворишів, які втратили повагу до людей старшого покоління,
ветеранів війни «Печалем душу зболену притрусить», «Уже не
вірить чудесам» та ін. Захистивши людство від фашистської
чуми, ці люди відбудовували господарство в післявоєнні роки,
дбали про щасливе життя наступних поколінь, а тепер мусять
оббивати пороги чиновницьких кабінетів, просити належних їм
пільг:

Невже ж для того воювали
 солдати,

Щоб наше чиновництво умоляти,
Просить інвалідне авто?
А то обіцяють, а то
Десять літ ветерана

за носа водять...

– Та краще б лишивсь я в дніпровських водах, –
Виливає свої жалі, –
Щоб не чути байдужих слів
Солодких, аж ніби отруйних, відмовок:
... А ви через місяць приходьте знову!..
Ну, який же це ветеран
Без контузії і без ран?
Без образи? Без нервів?
І без гарячки?

Поваги дайте йому – не подачки!

Не обійшов автор у віршах і природної стихії, що знищила
батьківську хату, осиротила подвір'я. Але стихії непідвладна
сила духовного єднання з рідною землею, яку презентує
посаджена колись хлопчиком вишня – символ українського
обійстя. Віршем «Вишенька» започатковано в книзі розділ
«Маминих усмішок назбираю»:

Спливли літа після лихого смерчу.
Вже й призабув природи норовистий гнів.
Все ж якось вибрався в село
під тихий вечір
Й душею мимоволі прояснів:
Стоїть котедж на маминім обійсті,
Нехай не мій – чужий, а гарний, наче храм.
Та й вишеньку мою
зустрів на місці.
Старенька вже. Всміхається вітрам.
Здається, упізнала: шелеснула,
Так само, як і я, засумувала теж...
Спасибі, вишенько,
що, рідна, не забула
І що на світі білому живеш!

У цьому розділі, особливо в невеликій поемі «Євчина
поляна», ідеться про всенародну трагедію – голодомор 1932 –
1933 років, відтворено жахливі картини людських мук, пошуки
їжі та смерть від голоду дорослих і дітей. Не обійшов голод і
сільську дівчинку Єву, яка померла на лісовій поляні, збираючи
суниці.

Там виріс горбик
серед трав,

Серед березового храму,
Ще й хтось букет суниць поклав
На ґрунт сирий –
прихисток драми.
Той час від нас подаленів –
Моїх батьків
пекуча рана.
Проте живе до наших днів
На світі Євчина поляна.
Там пам'ятник
уже стоїть,
І ллються сльози горобинно.
Це він сумує, і таїть
Твою болячку, Україно.

Символічним у розділі є образ дороги, яка завжди веде автора книги до колиски його дитинства – село Покришів, де панує дух його рідних людей – батька та матері. Цим образам присвячені вірші «Моя ж у Покришів біжить», «Це ж мамині слова», «Листопадова вулиця», «Найлюдянішої проби» та ін.

Це мамині були уроки.
А батька –
з фронту не діждавсь.
Дитя війни у світ жорстокий
Вели сирітство і нужда.
Пройшли літа –
і дві могилки
Відвідують мої жалі.
Одну – в Європі...
Без помилки
Вона десь є в чужій землі.
Її шукаємо ще й досі...
Під сонцем не вигойний щем:
Уже і в мене –
сива осінь,
А батька виглядаю ще...
Могила ж мамина –
у квітах
На кладовищі за селом.
Пішла з життя –
зосталась в дітях
Одна, з поламаним крилом.
... Дороги всі ведуть до Рима
А ця – у Покришів біжить,
В моє дитинство

нескориме,
Яке навчило чесно жити!

Третій розділ книги «І виходиш із купелі ти – молода» – це ліричні образки, мініатюри з життя автора різних років. Осмислюючи найпотаємніші людські взаємини – кохання у віршах «Ще квіти для закоханих не вирости», «Співає таїна», «У вас і гнів, як теплі зливи», «Мені на світі пощастило», «Не загубити б листочок жоден» та інших, поет утверджує духовні засади людських взаємин, основ сім'ї, які підтримують людей протягом земного життя:

Я б на тебе, мабуть, і не глянув,
Якби весни були без травня...
Вдвох ми тепер –
на осінній поляні,
Серед кольорів вирування.
Не загубити б листочок жоден
На буденних житєвих терезах.
Глянь, багряніє Поліссям
жовтень,
Напинає хустини березам.

Спектр морально-етичних проблем нинішнього суспільства порушує автор у розділі «Ожинові світанки». У віршах «Зерня до зерняти» та «Житечко любе мене полонило» письменник змальовує величний образ духмяного житнього українського хліба – паляниці. Згадуючи роки голодомору й нинішнє байдуже ставлення до землі-годувальниці, Г. Ткаченко висловлює глибоке занепокоєння таким станом, закликає схаменутися теперішніх «господарів землі».

Посварилися два посадовці,
Аби більше землі прихопити,
Щоб купатися, жити
у валютнім потоці
І селянську журу з того пити.
Не пахтить на околицях жниво.
Короваїв духмяність забуто...
Це ж коли приласкається
знов до нас диво? –
Колоски попід селами в небо –
салютом?!

Четвертий розділ «А гойдалка гойдається» в основному присвячений темі суспільної та громадянської злагоди. Його відкриває вірш «Старому другові». Старий друг – це символ минулого року. Хоч кожен минулий рік, стверджує автор, ніби

чесно служить людям, але й залишає немало проблем. Тому, проводжаючи старий рік, автор закликає і просить його:

Наш Старий друже,
рік прожитий.
Відпочивай. В минуле йди.
Нам залиши ЛЮБОВІ й ЖИТА,
А ще – ДЖЕРЕЛЬНОЇ ВОДИ.
Нам залиши, прошу, НАДІЮ,
Щоб відродилася ДУША.
Нехай і внуки
Порадіють –
Лиш віри їм не полишай:
Щоб в Новім році,
в цьому віці,
Крізь криз і сварок бурелом,
Жили достойно українці,
З високо піднятим чолом.

У низці віршів автор продовжує викривати дії сучасних продажних безбатченків, для яких рідна земля є засобом для збагачення, а духовні цінності, зокрема мова, не мають моральної ваги («Ви співаєте тільки з трибуни», «Криза», «А гойдалка гойдається», «Солоний вірш», «Розмова про незалежність» та ін.).

Мелодійність поезії Григорія Ткаченка, її ліричний настрій, щедрість емоцій, що линуць від серця, дали підставу композиторам І. Островерхому та Б. Мельничуку покласти багато віршів на музику. Ці пісні опубліковані в попередніх книгах. Думаю, що й низка віршів збірки «Мелодії яблуневого саду» не залишиться поза увагою шановних композиторів.

Останній розділ книги «Піанісимо і форте» – це в основному посвяти друзям – журналістам, відомим людям, дружині, дітям та внукам, у яких висловлено вдячність за співпрацю, взаємини та добрі побажання родині.

Про спадкоємність покоління, красу людської праці йдеться у вірші «Про що ти мріяв, прадіде Олеже»?

У низці поезій цього розділу автор гостро засуджує сучасних духовних барконьєрів, невігласів та олігархів, які знищують духовні цінності, плюндрують землю і торгують нею, створюють екологічні проблеми, нищать українське село. Про це йдеться у віршах «Здавалося, що буде так завжди», «Притча про дорогу цукерку», «Поховали на ринкових вулицях» та ін.

А поля все черствіють, тужавіють
В боротьбі.
Чи ж діждуться, коли із державою

Повернуть позолоту хлібів?
Продаються ґрунти. І купуються.
Бо – товар.
Поховали на ринкових вулицях
Слово рідне, святе – хлібодар.

Отже, нова збірка поезій «Мелодії яблуневого саду» Г. Ткаченка – це книга про час і про себе, про людську пам'ять і байдужість, про високу мораль і духовне браконьєрство, про вірність і зраду, пристрасті та розчарування, про ті випробування, що випадають на долю людини протягом життя, про її поведінку й моральний вибір і боротьбу за виживання в сучасному світі. Вірші сповнені любов'ю до добра й ненавистю до зла, а ліричні герої, як і автор, маючи свої грані, закохані в красу батьківського краю, дбають про духовні основи свого роду й народу, живуть за законами християнської моралі.

Розповідь про книгу, звичайно, не повністю відкриває її сторінки, задуми автора, його художній світ і психологію творчості. Книгу, як правило, треба читати для того, щоб відчувати глибинність її образів – ліричних героїв чи персонажів, – красу письменницького слова, знайти (чи не знайти) духовну спорідненість із цими образами, їхнім внутрішнім світом.

Не будемо переоцінювати мистецький рівень збірки. Є в ній деякі похибки в плані ритмо-мелодики, використання лексичного багатства, але вони істотно не впливають на її художній рівень і громадянську позицію автора. На наш погляд, читач, який хоче і вміє читати, узявши в руки нову книгу Г. Ткаченка «Мелодії яблуневого саду», знайде в ній співзвучні йому розмисли автора про людські чесноти, оцінки, відчує гостроту проблем, до яких не байдужа наша література і які хвилюють наше українське суспільство вже не одне століття. А це – любов до роду і народу, матінки землі-годувальниці, кохання й вірність ідеалам, які осмислює поет у збірці. Хочеться побажати авторові нових творчих пошуків на ниві красного письменства, художнього освоєння нових тем і нових книг, у яких читачі різних поколінь знаходили б відповіді на морально-етичні проблеми нашої сучасності.